УДК: 339.727.22(4-672EU)
Biblid 1451-3188, 17 (2018)
Год XVII, бр. 65, стр. 71–84
Изворни научни рад

САОПШТЕЊЕ КОМИСИЈЕ О ПРИХВАТАЊУ ДИРЕКТНИХ СТРАНИХ ИНВЕСТИЦИЈА УЗ ЗАШТИТУ ВИТАЛНИХ ИНТЕРЕСА

др Душко ДИМИТРИЈЕВИЋ[1]

Апстракт: У међународном економском пословању, директне стране инвестиције представљају један од одлучујућих фактора за убрзани привредни раст, запошљавање и технолошки развој. Њихове предности Европска унија јасно препознаје и подстиче кроз предузимање мера које воде здравом привредном окружењу отвореном за страна улагања. На глобалном плану, Европска унија остаје доследна у ставу да економски односи треба да се темеље на међународно отвореној, одрживој и фер трговини. У новијем периоду постоји озбиљна забринутост Европске уније због непоштене трговинске праксе коју примењују стране земље и предузећа. Ово се нарочито односи на предузећа у државном власништву трећих земаља која врше стратешка припајања европских предузећа у кључним индустријским секторима. Стога је, Комисија Европске уније издала једно саопштење о мерама које треба предузети у циљу провере и контроле одређених страних директних страних инвестиција, а ради заштите сопствених трговинских интереса. Саопштење је приложено предлогу Уредбе о успостављању оквира за проверу страних директних инвестиција из трећих земаља с позивом на разлоге безбедности и јавног поретка.

Кључне речи: директне стране инвестиције, Европска унија, треће земље, безбедност, јавни поредак, контрола, витални интереси.

[1] Институт за међународну политику и привреду, Београд.
Е-маил: dimitrijevicd@diplomacy.bg.ac.rs.

Рад представља део научног пројекта Института за међународну политику и привреду: „Србија у савременим међународним односима – стратешки правци развоја и учвршћивања положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународни економски, правни и безбедносни аспекти", финансираног од стране Министарства, просвете, науке и технолошког развоја Владе Републике Србије (евиденциони број: 179029).

1) УВОД

Стране директне инвестиције представљају савремене моделе кретања капитала у свету. Уз међународну трговину, директне инвестиције су један од кључних фактора процеса глобализације светске привреде.[2] Европска унија као супранационална организација подстиче либерализацију и заштиту страних директних инвестиција на међународном нивоу. Унија прихвата стране директне инвестиције на своме подручју свесна да те инвестиције доприносе развоју економије и друштва. На нивоу држава чланица, стране директне инвестиције представљају битан инструмент за остварење привредног раста, запошљавање и смањење сиромаштва. Директне инвестиције су веза европске привреде и трговине са глобалним ланцима вредности који покрећу међународну економију. Кроз стране директне инвестиције европска предузећа и компаније размештају своје производне процесе широм света, да би под што повољнијим условима дошле до потребних сировина, радне снаге и енергије, односно до најпрофитабилнијег искоришћавања технологија, знања, искустава и иновација које поседују. Стога, ове инвестиције повећавају продуктивност и чине конкурентнијима европска предузећа кроз ефикаснију поделу ресурса. Инвестиције доприносе приливу страног капитала, трансферу нових технологија и отварању нових тржишта за извоз домаћих производа. Уз то, директне стране инвестиције доприносе остварењу циљева Европског инвестиционог плана, Агенде одрживог развоја 2030, и других европских и међународних програма и пројеката.[3]

У савременим глобалним економским односима приметно је да државе у економском успону све више користе механизме страних директних

---

[2] У економској доктрини прихваћена је дефиниција страних директних инвестиција коју је сачинио Међународни монетарни фонд и Организација за економску сарадњу и развој. Тако, „стране директне инвестиције“ представљају „врсту међународних инвестиција које предузима резидент из једне привреде/земље (директни инвеститор) у циљу преузимања трајног удела у фирми која послује у другој привреди/земљи (предузеће директне инвестиције). Сматра се да трајан удео постоји ако је директни инвеститор преузео најмање 10% обичних акција (или другог облика власничког капитала) или гласачких права фирме директне инвестиције”. Видети: Мирослав Антевски, „Развојни потенцијали страних директних инвестиција: компаративна међународна искуства“, *Међународни проблеми*, 2009, бр. 1-2, стр. 49.

[3] “What is the Investment Plan for Europe?“, European Commission, Интернет: https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe-juncker-plan/what-investment-plan-europe_en, 20.08.2018; United Nations, “Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development“, A/RES/70/1; Душко Димитријевић, „Саопштење Комисије о програму за либерализацију кретања капитала“, *Европско законодавство,* 2010, бр. 31-32, стр. 103-108; „Европски фонд за стратешка инвестирања“, *Европско законодавство,* 2018, бр. 63, стр. 153-165.

инвестиција за убрзање свог привредног раста. У том погледу, ове државе преко својих предузећа и компанија настоје да инвестирају у различите привредне гране Европске уније. Овоме доприноси добра пословна клима, уређене и развијене институције и законодавство, развијен финансијски систем, квалитетно корпоративно управљане и величина унутрашњег тржишта. Страни инвеститори инвестирају на начин да купују или преузимају постојеће европске фирме, чиме временом почињу знатно да утичу на унутрашње привредне токове. Поменути ризик присутан је, пре свега, у случајевима када су страни инвеститори у државном власништву, односно када су под државном контролом и управљањем. Наступање таквих случајева повлачи по правилу употребу имовине домаћих привредних субјеката, што не погодује одрживом расту и технолошким предностима Европске уније већ, напротив, доводи у питање њену стабилност и поредак. У том смислу, директне стране инвестиције поред позитивних економских ефеката могу имати и одређене негативне ефекте по европску безбедност пошто се кроз њихово дејство остварју различити социјални, политички и технолошки утицаји. Иако Европска унија тежи да остане отворена према трећим земљама које пласирају ову врсту страних директних инвестиција, она настоји да сачува своју Заједничку трговинску и инвестициону политику и да обезбеди сопствене економске интересе кроз спровођење примерених законодавних мера и кроз успостављање активних механизама провере и контроле страних директних инвестиција. Уз то, Европска унија настоји да заштити унутрашње тржиште и да оствари могућности за привређивање европских предузећа на тржиштима трећих земаља уз осигурање равноправних услова и правне заштите.

2) МЕРА ЕУ

Саопштење Комисије Европском парламенту, Европском савету, Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона – Прихватање директних страних инвестиција уз заштиту виталних интереса *(Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Welcoming Foreign Direct Investment while Protecting Essential Interests).*[4]

[4] "Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Welcoming Foreign Direct Investment while Protecting Essential Interests", COM(2017) 494 final, 13 September 2017.

3) ЗАЈЕДНИЧКА ТРГОВИНСКА ПОЛИТИКА – ИНСТРУМЕНТ ЗА ОСТВАРЕЊЕ ПРАВЕДНИЈЕГ ИНВЕСТИЦИОНОГ ПОРЕТКА

Заједничка трговинска и инвестициона политика Европске уније представља средство за остварење отвореног и праведног инвестиционог поретка. Према Саопштењу Комисије Европске уније, приметно је да многе државе и даље успостављају непримерене баријере страним улагањима и да не пружају једнаке услове за стране инвестиције које потичу из Европске уније. Иако је у том правцу остварен известан напредак у погледу либерализације страних улагања, порастао је уједно и број уведених рестриктивних мера.[5]

Стога је, према ставу Комисије, кроз механизме Заједничке трговинске и инвестиционе политике потребно успоставити равноправне односе са трећим земљама.[6] Отвореност према страним инвестицијама мора бити у једнакој мери поштована у трећим земљама као што се поштује у Европској унији. Предузећа из Европске уније морају имати једнаке услове пословања као што страна предузећа уживају у Европској унији. У том смислу, Комисија Европске уније инсистира на закључивању билатералних и регионалних инвестиционих аранжмана којим би се на споразуман начин уредила ова материја.[7] Са наведеним правним оквирима било би могуће остварити транспарентно инвестиционо пословање, као и приступ страним тржиштима. Поред тога, уговорни аранжмани о слободној трговини били би довољна гаранција за заштиту индустријске својине и интелектуалних права, као и за лимитирање државних субвенција које могу штетно деловати на трговинске токове и на нетранспарентне и непоштене упливе страног капитала на тржиште Европске уније. Суштински успеси могли би отуд бити постигнути осигурањем отвореног, фер и на праву заснованом инвестиционом окружењу. То је уосталом потврђено и у Саопштењу Комисије: „Модерна трговинска политика за остваривање глобализације“ и

[5] “Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Trade and Investment Barriers”, COM (2017) 338 final, 1 January 2016 – 31 December 2016.

[6] “Trade for All: Towards a more responsible trade and investment policy”, Communication, COM (2015) 497, 14 October 2015.

[7] У време усвајања Саопштења, Европска унија водила је преговоре о закључивању уговора о слободној трговини са Аустралијом, Канадом, Чилеом, Индијом, Индонезијом, Јапаном, Мексиком, Мароком, Новим Зеландом, Филипинима, Сингапуром, Вијетнамом и Турском. Посебно су вођени преговори о закључењу уговора са Кином и Мијанмаром. Споразум о слободној трговини предвиђен је и у односима са регионалном организацијом *MERCOSUR*, чије су чланице Аргентина, Бразил, Парагвај, Уругвај (до 2016. и Венецуела, која је након тога суспендована).

у Извештају о спровођењу трговинске стратегије Европске уније: „Трговина за све“ који је усвојен заједно са овим Саопштењем.[8] Европска унија сматра, наиме, да је мултилатерална сарадња уз дефинисање правила најважнија за остварење ових циљева. Тако, у Општем споразуму о трговини и услугама Светске трговинске организације *(World Trade Organisation's General Agreement on Trade in Services – GATS)*, садржана су правила о оснивању представништава страних фирми за пружање услуга која обухватају слободан приступ тржишту уз обавезу недискриминације.[9] У Кодексу о либерализацији кретања капитала *(Code of Liberalisation of Capital Movements)* Организације за економску сарадњу и развој *(Organisation for Economic Cooperation and Development – OECD)*, садржана су правила о слободном кретању капитала. Земље која се придржавају Кодекса имају могућност да искористе предности од либерализације других земаља, без обзира на сопствени степен отворености. Кодекс признаје да контрола кретања капитала може понекад имати и добру сврху. Примена меркантилистичког приступа *(beggar-thy-neighbour)* може, међутим, повући и негативне ефекте. Стога, државе треба да се залажу за поштовање недискриминације, сразмерности и одговорности у међусобним односима.[10] Из споразума о трговини и инвестицијама које је закључила Европска унија и државе чланице произилазе и неки изузеци од правила националног третмана и прихваћених обавеза везаних за слободан приступ унутрашњем тржишту. Отуд произилази и могућност за предузимање заштитних мера у циљу осигурања безбедности и јавног поретка. Наравно, ти случајеви су могући само под условом да се заштитне мере не предузимају у сврху ограничавања слободне трговине, тј. арбитрарно, неоправдано и дискриминаторски. На међународном плану група Г20 усвојила је Смернице о принципима за доношење политика за глобалне инвестиције.[11] Њима се усмеравају државе да усвајају отворене, недискриминирајуће, предвидљиве и транспарентне

[8] ”Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – A Balanced and Progressive Trade Policy to Harness Globalisation”, COM(2017) 492 final, 13. September 2017; ”Report From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Report on the Implementation of the Trade Policy Strategy Trade for All Delivering a Progressive Trade Policy to Harness Globalisation”, COM(2017) 491 final, 13. September 2017.

[9] ”World Trade Organisation Legal Texts“, Интернет: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/legal_e.htm#services

[10] ”The OECD Code of Liberalisation of Capital Movements“, 2018, Интернет: https://www.oecd.org/daf/inv/investment-policy/Code-Capital-Movements-EN.pdf

[11] “Guiding Principles for Global Investment Policymaking”, G20 Trade Ministers Meeting Statement, Annex III, Shanghai, 9-10 July 2016.

услове за страна улагања. У контексту обновљених дискусија о реформи међународног монетарног система, укључујући и управљање токовима капитала, Г20 је поновила важност реципрочних оквира за успостављање равноправних услова за трговину и инвестиције. У том контексту, Европска унија се обавезала да настави да ради у оквирима Светске трговинске организације на плану либерализације страних инвестиција, како би на мултилатералној и билатералној основи остварила равноправније услове у трговинским и инвестиционим односима са трећим земљама.

4) ПРОВЕРА И КОНТРОЛА СТРАНИХ ДИРЕКТНИХ ИНВЕСТИЦИЈА

Механизми у државама чланицама

У државама чланицама Европске уније постоје различити механизми провере и контроле страних директних инвестиција. Већина постојећих механизама примењује се на унутрашња и спољашња улагања *(Inward and Outward FDI).* У неким случајевима пак, механизми провере и контроле ограничавају се само на улагања из трећих земаља. Државе чланице неретко примењују и механизме провере инвестиција у специфичним секторима који се сматрају стратешким (нпр. у енергетици, телекомуникацијама, саобраћају, инфраструктури итд.). Уобичајено је да се механизми успостављају за инвестиције које се квалификују квалитативним критеријумима (нпр. везано за стицање контроле на циљаним предузећем), или квантитативним критеријумима (нпр. везано за проценат акционарског капитала и права гласа). Разлози за контролу страних директних инвестиција такође могу бити од значаја код успостављања механизама. Често су механизми у том погледу ограничени на заштиту кључних интереса за националну безбедност (нпр. у сектору одбрамбене индустрије). Међутим, већина механизама не обухвата само одбрамбени сектор те се углавном односи на заштиту јавне безбедности и јавног поретка. Концептуално, механизми провере и контроле деле се у две групе. У првој групи инвеститори имају дужност претходног пријављивања инвестиција ради добијања одобрења. У другој групи инвестиције се накнадно проверавају с тим да инвеститори могу захтевати проверу и контролу и пре окончања трансакције. Механизми за проверу и контролу представљају ограничење слободног кретања капитала и слободе пословног настањивања унутар Европске уније. Међутим, према одредбама Уговора о функционисању Европске уније (који је саставни део Уговора из Лисабона),[12]

[12] "Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community", *Official Journal* C 306/1, 17.12.2007.

државама чланицама допуштено је предузимање мера у складу са начелима пропорционалности и правне сигурности, а којима се ограничавају ове слободе под условом да те мере нису дискриминирајућег карактера и да се могу оправдати разлозима јавне безбедности, јавних политика или других важних разлога који произилазе из заштите општих интереса, а како је то утврдио Суд правде.

Политике и инструменти на нивоу Европске уније

У Европској унији постоји низ политика којима се пружају олакшице страним инвеститорима. Но, поред олакшица постоје и одговарајуће обавезе које се односе на поштовање правне регулативе Европске уније и националног законодавства држава чланица. Страни инвеститори обухваћени су тако обавезом поштовања правила о тржишном надметању која укључују контролу спајања и припајања привредних друштава. Када се независно од извора и порекла предложена страна инвестиција нађе у домашају одредби Уредбе Европске уније о концентрацијама, инвестиција се неће реализовати све док Европска комисија не изврши проверу и не дâ одобрење.[13] Циљ ове процедуре јесте спречавање капиталних концентрација које би могле знатно отежати компетицију на европском унутрашњем тржишту. Процена прихватљивости пријављених спајања или припајања стога је усмерена на проверу ефеката страних директних инвестиција на тржишну утакмицу и обухвата разлоге националне безбедности или јавнога поретка. У сврху очувања виталних интереса, законодавство Европске уније посвећује посебну пажњу (нпр. у области критичне инфраструктуре и услуга као што су Галилео, Коперникус, Еуроконтрол, европске мреже за пренос електричне енергије и европске мреже за транспорт плина).[14] Посебна пажња Европске уније усмерена је и на сектор тзв. сајбер безбедности, где је утврђен езгактан попис области у којима се пружају услуге од виталног значаја и где оператери морају предузети одговарајуће мере заштите.[15] Европско законодавство посвећује посебну пажњу питању утицаја страног капитала. У погледу стране контроле над европском имовином постоје регулаторна решења за специфичне случајеве – конкретно, тамо где је Унија дефинисала критеријуме за одобрење оператера на основу националне припадности. Примера ради, авио превозник

[13] "Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings", *Official Journal* L 24, 29.01.2004.

[14] "Commission Staff Working Document", 2013.

[15] "Directive (EU) 2016/1148 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2016 concerning measures for a high common level of security of network and information systems across the Union", *Official Journal* L 194, 19.07.1996.

не може добити дозволу у Европској унији ако изван Уније поседује удео од 50+ %, осим ако постоји споразум са њиховим матичним земљама.[16] Слично је и у области енергетике где оператер преносног система за електричну енергију или оператер транспортног система за гас не може пословати у Унији ако је под контролом треће земље, осим ако се у контролном поступку докаже да неће угрозити енергетско снабдевање државе чланице у којој намерава да послује, као ни снабдевање Уније.[17] Уз наведене примере, добар пример представља и европска регулатива која регулише добијање дозволе за истраживање и производњу угљиководоника, а којом је предвиђено да државе чланице могу из разлога националне безбедности одбити приступ и спровођење тих активности сваком субјекту који је под стварном контролом трећих земаља или држављана трећих земаља.[18] У Стратегији Комисије за европску енергетску безбедност из 2014. године, анализира се ситуација кад субјекти изван Европске уније преузму контролу над стратешки важним инфраструктурим објектима у енергетској области.[19] У том смислу, посебна пажња Комисије усмерена је на компаније, банке и инвестиционе фондове у државном власништву из земаља главних снабдевача енергентима чији је циљ да уђу на тржиште Европске уније и да створе препреке диверсификацији енергетског снабдевања и развоја мреже и инфраструктуре у Унији. Комисија сматра да би кроз давање законодавних предлога у вези са обезбеђењем снабдевања електричном енергијом и гасом, државе чланице требало да предузму одговарајуће мере којим би процениле ризике преузимања власничке или управљачке контроле над енергетским инфраструктурним објектима од стране правних субјеката из трећих земаља. Према Комисији, усвојене мере морале би у сваком случају бити преиспитиване од стране стручних тела. Међутим, и поред наведених секторских иницијатива, не постоји меродаван правни оквир на основу којег би се са сигурношћу могли преиспитати могући ризици за безбедност и јавни поредак Европске уније.

---

[16] "Regulation (EC) No 1008/2008 of the European Parliament and of the Council of 24 September 2008 on common rules for the operation of air services in the Community", *Official Journal* L 293, 31.10.2008.

[17] "Directive 2009/73/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in natural gas and repealing Directive 2003/55/EC", *Official Journal* L 211, 14.8.2009.

[18] "Directive 94/22/EC of the European Parliament and of the Council of 30 May 1994 on the conditions for granting and using authorizations for the prospection, exploration and production of hydrocarbons", *Official Journal* L 164, 30.6.1994.

[19] "Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, European Energy Security Strategy, COM, 2014.

5) У ПРАВЦУ СТВАРАЊА ЕВРОПСКОГ ОКВИРА ЗА ПРОВЕРУ И КОНТРОЛУ ДИРЕКТНИХ СТРАНИХ ИНВЕСТИЦИЈА

Случајеви у којима се предузимају мере

У Саопштењу, Комисија Европске уније у потпуности потврђује да је потребно задржати нужну флексибилност како би државе чланице могле контролисати директне стране инвестиције. Притом се морају узети у обзир и легитимни интереси различитих страна и околности случаја. Будући да стране директне инвестиције спадају у домен Заједничке трговинске политике *(Common Commercial Policy),* било би потребно ценити и појединачне интересе држава чланица. На унутрашњем тржишту, локалне компаније све више користе могућност успостављања седишта и пословања у другим државама чланицама Европске уније. Инвеститори из трећих земаља слично овим компанијама теже искористити погодности унутрашњег тржишта улагањем у предузећа из Европске уније. То им, по правилу, омогућава знатне уштеде и приступ унутрашњем европском тржишту. Међутим, овакав приступ уз директне стране инвестиције може имати индиректне негативне ефекте по безбедност и поредак Европске уније и њених држава чланица. Стога је Комисија у Саопштењу констатовала потребу за успостављањем адекватног оквира којим би се заштитили витални интереси Европске уније у овој области (нпр. у погледу заштите система за сателитску навигацију – Галилео). Остварење овог оквира претпоставља тешњу сарадњу и ефикаснију координацију између држава чланица, и између Комисије и држава чланица, уз предузимање пропорционалних додатних мера које треба да осигурају доследну проверу и контролу директних страних инвестиција у Европској унији без нарушавања прописаних надлежности и уз што мање наметање административних оптерећења. Оквир претпоставља и ефикаснију размену информација, повећану транспарентност страних инвестиција које би могле имати утицај на безбедност и јавни поредак, те делотворније решавање оних случајева инвестирања који могу бити повезани са пројектима или програмима од интереса за Унију. Такође, Оквир претпоставља и предвидљив и на правилима утемељен недискриминирајући режим страних улагања са трећим земљама, синхронизован са релевантном праксом Суда правде Европске уније.[20] У Саопштењу Комисије наглашава се још и значај употребе постојећих механизама држава чланица за проверу и контролу

[20] Case C-483/99, Commission v France, Case C-463/00, Commission v Spain, Case C-326/07, Commission v Italy, Case C-212/09 Commission v Portugal, and Case C-244/11 Commission v Greece.

директних страних инвестиција. Све наведене мере требало би предузимати у складу са оснивачким Уговорима Европске уније и прихваћеним међународним обавезама.

Предлози мера

Паралелно са предметним Саопштењем, Комисија је изнела предлог Уредбе о успостављању оквира за проверу директних страних инвестиција у Европској унији.[21] Њиме се пружају решења за контролу и проверу инвестиција заснованих на разлозима безбедности и јавног поретка, при чему се не даје целокупан попис разлога које треба узети у обзир како би се утврдило може ли нека директна страна инвестиција утицати на безбедност и јавни поредак. Оквир, такође, садржи процедурална правила по основу којих државе чланице могу вршити контролу директних страних инвестиција, уз проверу транспарентности и обезбеђења прикладних могућности изјављивања жалбе на одлуке донете на основу механизама за контролу и проверу. Притом, предлог Уредбе оставља државама чланицама одређену флексибилност неопходну за провере страних инвестиција у измењеним околностима и специфичним националним оквирима. Нацрт Уредбе предвиђа механизме сарадње између држава, посебно у случајевима када стране директне инвестиције у једној или више држава чланица могу утицати на безбедност и јавни поредак у другим државама чланицама. Уз то, нацрт још предвиђа случајеве кад Комисија може вршити контролу и проверу инвестиција које би могле утицати на пројекте или програме од интереса за Европску унију на бази разлога безбедности и јавног поретка. У предлогу Уредбе предвиђају се конкретни критеријуми за утврђивање пројеката и програма (нпр. Хоризонт 2020, Галилео, Европски геостационарни навигацијски систем (EGNOS), Коперникус, трансевропске мреже у секторима промета (TEN-T), енергетике (TEN-E) и телекомуникација).

Комплементарне мере

Саопштење Комисије Европске уније предвиђа да ће до краја 2018. године, Комисија направити дубинску контролу улазних токова директних страних инвестиција у Европску унију. То се, нарочито, односи на стратешке секторе (нпр. енергетику, свемирску индустрију и транспорт), и на имовину (нпр. технологије и факторе производње повезане са

[21] "Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a framework for screening of foreign direct investments into the European Union", COM(2017) 487 final, 13 September 2017.

стратешким секторима, критичне међусекторске инфраструктуре, осетљиве податке), а због којих могу настати разлози за забринутост у подручјима безбедности и јавног поретка и/или контроле над критичном имовином, нарочито ако је инвеститор у државном власништву или под контролом треће земље, или је пак корисник знатних државних субвенција. Комисија ће у сарадњи са државама чланицама прикупити потребне податке, анализирати трендове и проценити утицаје, између осталог, и на основу студија случаја. Према потреби, Комисија ће обухватити и додатну студију за утврђивање критичне имовине и улоге државне помоћи у олакшавању припајања. На нивоу Уније, биће основано координацијско тело са задатком да прати примену предложене Уредбе. Њена овлашћења пружаће се на испитивање посебно значајних сектора и имовине за безбедност и јавни поредак држава чланица и саме Европске уније. Координацијско тело размењиваће информације и вршити проверу порекла и врсте директних страних инвестиција, расправљаће о питањима од заједничког интереса, међу којима су питања повезана са условима за равноправно инвестирање, потом ће вршити размену добрих пракси и сазнања које су државе чланице стекле у подручју провере и контроле директних страних инвестиција, вршиће процену могућности успостављања сарадње са трећим државама која имају сличне проблеме и интересе, подстицаће политику сарадње и приближавања уз поштовање слободног избора држава чланица да ли ће проверавати директне стране инвестиције, анализираће модалитете заштите стратешки важне имовине, као и питања повезана са имплементацијом предложене Уредбе након њеног доношења.

6) ИЗВОРИ

Антевски, Мирослав, „Развојни потенцијали страних директних инвестиција: компаративна међународна искуства“, *Међународни проблеми*, 2009, бр. 1-2.

”Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Welcoming Foreign Direct Investment while Protecting Essential Interests“, COM(2017) 494 final, 13 September 2017.

”Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, European Energy Security Strategy, COM/2014/0330 final.

”Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – A Balanced and Progressive Trade Policy to Harness Globalisation”, COM(2017) 492 final, 13. September 2017.

"Commission Staff Working Document", 2013.

"Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings", *Official Journal* L 24, 29.01.2004.

Димитријевић, Душко, „Европски фонд за стратешка инвестирања", *Европско законодавство,* 2018, бр. 63.

Димитријевић, Душко, „Саопштење Комисије о програму за либерализацију кретања капитала", *Европско законодавство,* 2010, бр. 31-32.

"Directive (EU) 2016/1148 of the European Parliament and of the Council of 6 July 2016 concerning measures for a high common level of security of network and information systems across the Union", *Official Journal* L 194, 19.07.1996.

"Directive 2009/73/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in natural gas and repealing Directive 2003/55/EC", *Official Journal* L 211, 14.8.2009.

"Directive 94/22/EC of the European Parliament and of the Council of 30 May 1994 on the conditions for granting and using authorizations for the prospection, exploration and production of hydrocarbons", *Official Journal* L 164, 30.6.1994.

"Guiding Principles for Global Investment Policymaking", G20 Trade Ministers Meeting Statement, Annex III, Shanghai, 9-10 July 2016.

"Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a framework for screening of foreign direct investments into the European Union", COM(2017) 487 final, 13. September 2017.

"Regulation (EC) No 1008/2008 of the European Parliament and of the Council of 24 September 2008 on common rules for the operation of air services in the Community", *Official Journal* L 293, 31.10.2008.

"Report from the Commission to the European Parliament and the Council on Trade and Investment Barriers", COM (2017) 338 final, 1 January 2016 – 31 December 2016.

"Report From the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Report on the Implementation of the Trade Policy Strategy Trade for All Delivering a Progressive Trade Policy to Harness Globalisation", COM(2017) 491 final, 13. September 2017.

"Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community", *Official Journal* C 306/1, 17.12.2007.

"Trade for All: Towards a more responsible trade and investment policy", Communication, COM (2015) 497, 14 October 2015.

"The OECD Code of Liberalisation of Capital Movements", 2018, Интернет: https://www.oecd.org/daf/inv/investment-policy/Code-Capital-Movements-EN.pdf

United Nations, "Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development ", A/RES/70/1.

"What is the Investment Plan for Europe?", European Commission, Интернет: https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe-juncker-plan/what-investment-plan-europe_en, 20.08.2018;

"World Trade Organisation Legal Texts", Интернет: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/legal_e.htm#services

7) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Директне стране инвестиције биле су и остале кључне за економски и социјални развој Европске уније. Оне су омогућиле знатне користи за Унију и њене грађане јер подржавају циљеве Инвестиционог плана за Европу и придоносе другим значајним економским пројектима и програмима. Стога Европска унија поздравља директне стране инвестиције и подржава окружење које би било отворено за страна улагања. Својом Заједничком трговинском и инвестиционом политиком Европска унија захтева да треће земље обезбеде једнаке услове за њене директне стране инвестиције и да осигурају равноправне услове са условима који постоје у Унији. Као држава која пледира на чланство у Европској унији, Србија може само условно прихватити препоруке Комисије садржане у предметном Саопштењу. Она може предузети само оне мере које омогућавају остварење директних страних инвестиција у складу са закљученим аранжманима који екстензивирају обавезе Европске уније у погледу остваривања слободе кретања капитала. Извршење закључених инвестиционих споразума привредних субјеката из трећих земаља са субјектима из Србије може, међутим, покренути одређена питања која се постављају и у државама чланицама Европске уније. Та питања могу укључити и питање провере и контроле директних страних инвестиција и испуњавања обавеза из заштитних клаузула у границама утврђеним оснивачким Уговором ЕУ. Све мере и ограничења, које би биле предузете, морале би бити базиране на недискриминаторским основама, што значи да би евентуална примена заштитних клаузула значила и либерализацију домаћег тржишта на основу принципа поштовања општег интереса и пропорционалности. У конкретном случају, Србија би уз прописане услове за пријем у Европску унију морала водити рачуна и о заштити сопствених безбедносних

интереса и интереса јавног поретка, и то нарочито у стратешким областима од виталног националног значаја.

COMMUNICATION OF THE COMMISSION ON ACCEPTANCE OF DIRECT FOREIGN INVESTMENTS WITH THE PROTECTION OF ESSENTIAL INTERESTS

Abstract: In international economic operations, foreign direct investments are one of the decisive factors for accelerated economic growth, employment and technological development. Their advantages are clearly recognized and encouraged by the European Union through the implementation of measures leading to a healthy economic environment open to foreign investments. On a global scale, the European Union remains consistent in the view that economic relations should be based on internationally open, sustainable and fair trade. In recent years, there is a serious concern for the European Union over the unfair trade practice applied by foreign countries and companies. This applies in particular to State-owned third-country enterprises that make strategic acquisitions of European companies in key industrial sectors. Therefore, the Commission of the European Union issued the Communication on the measures to be taken in order to check and control certain foreign direct investments in order to protect its own trade interests. The Communication is attached to the proposal of the Regulation on establishing a framework for screening foreign direct investments from the third countries, with reference to the reasons of security and public order.

Key words: Foreign direct investment, the European Union, the third countries, security, public order, screening, vital interests.